DEAN SPIELMANN
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. december 18. [1]

C-717/24. sz. ügy

BD
kontra
Sociálna poisťovňa, ústredie

(a Najvyšší správny súd Slovenskej republiky [a Szlovák Köztársaság legfelsőbb közigazgatási bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Szociális biztonsági rendszerek – 883/2004/EK rendelet – Öregségi nyugdíj – A nyújtás feltételei – Az időszakok összesítésére vonatkozó különös szabályok – Az 51. cikk (1) bekezdése – Bizonyos, meghatározott munkakört betöltő személyi kategóriák számára kedvezőbb bánásmódot előíró nemzeti szabályozás”

Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb közigazgatási bírósága) terjesztette elő a BD, az alapeljárás felperese és a Sociálna poisťovňa, ústredie (társadalombiztosítási pénztár, központ, Szlovákia; a továbbiakban: szlovák társadalombiztosítási pénztár) között BD arra irányuló kérelmének elutasításával kapcsolatban folyamatban lévő jogvita keretében, hogy mélyművelésű bányában dolgozó bányászként végzett tevékenysége alapján 55 éves korától öregségi nyugdíjban részesüljön.

2. A jelen ügy így először ad alkalmat a Bíróságnak arra, hogy értelmezze a 883/2004/EK rendelet [2] 51. cikkének (1) bekezdését, amely az időszakoknak az öregségi nyugdíjra való jogosultság megállapítása céljából történő összesítésére vonatkozik azokban az esetekben, amikor valamely tagállam jogi szabályozása – anélkül, hogy az általános szociális biztonsági rendszertől elkülönülő különleges rendszert írna elő – bizonyos tevékenységekre vagy szakmákra különleges szabályok alkalmazását írja elő.

[1] Eredeti nyelv: francia.

[2] A 2019. június 20-i (EU) 2019/1149 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2019. L 186., 21. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2004. L 166., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 72. o.; a továbbiakban: 883/2004 rendelet). Ez a rendelet az 1996. december 2-i 118/97/EK tanácsi rendelettel (HL 1997. L 28., 1. o.) módosított és naprakésszé tett, a 2008. június 17-i 592/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2008. L 177., 1. o.) módosított, a szociális biztonsági rendszereknek a Közösségen belül mozgó munkavállalókra, önálló vállalkozókra és családtagjaikra történő alkalmazásáról szóló, 1971. június 14-i 1408/71/EGK tanácsi rendelet (HL 1971. L 149., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 35. o.; a továbbiakban: 1408/71 rendelet) helyébe lépett.

Jogi háttér

Az uniós jog

3. Az EUMSZ 48. cikk kimondja, hogy „[a]z Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében a szociális biztonság területén elfogadja azokat az intézkedéseket, amelyek a munkavállalók szabad mozgásának biztosításához szükségesek; e célból olyan eszközrendszert hoz létre, amely a migráns munkavállalók és önálló vállalkozók, valamint az azok jogán jogosultak számára biztosítja

a) a különböző országok jogszabályai szerint figyelembe vehető összes időszak összevonását a juttatásokhoz való jog megszerzése és fenntartása, valamint a juttatások összegének kiszámítása céljából;

[…]”.

4. A 883/2004 rendelet (1) preambulumbekezdése szerint:

„A nemzeti szociális biztonsági rendszerek összehangolására vonatkozó szabályok a személyek szabad mozgásának keretébe tartoznak, és hozzá kell járulniuk az életszínvonal és az alkalmazási feltételek javításához.”

5. E rendelet (13) preambulumbekezdése kimondja:

„A koordinációs szabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a Közösségen belül mozgó munkavállalók, valamint eltartottaik és túlélő hozzátartozóik megtartsák szerzett jogaikat és előnyeiket, valamint ezek várományát.”

6. Az említett rendelet (45) preambulumbekezdése megemlíti, hogy a tervezett intézkedés célja a személyek szabad mozgására vonatkozó jog hatékony gyakorlását biztosító koordinációs intézkedések elfogadása.

7. Ugyanezen rendelet „Időszakok összesítése” című 6. cikkének szövege a következő:

„E rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában egy tagállam illetékes intézménye, amely tagállam jogszabályai:

– az ellátásokra való jogosultság megszerzését, fenntartását, időtartamát vagy feléledését,

[…]

a biztosítási, szolgálati, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi vagy tartózkodási idő megszerzésétől teszik függővé, a szükséges mértékben oly módon veszi figyelembe a más tagállam jogszabályai szerint szerzett biztosítási, szolgálati, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi vagy tartózkodási időket, mintha azokat az általa alkalmazott jogszabályok szerint szerezték volna meg.”

8. A 883/2004 rendelet „Az időszakok összesítésére vonatkozó különös rendelkezések” című 51. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha egy tagállam jogszabályai egyes ellátások nyújtását attól teszik függővé, hogy a biztosítási időt kizárólag egy meghatározott tevékenységben munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként kell megszerezni, illetve olyan szakma keretében, amely a munkavállalók vagy önálló vállalkozók különleges rendszerébe tartozik, az említett tagállam illetékes intézménye csak akkor veszi figyelembe egy másik tagállam jogszabályai szerint szerzett időszakokat, ha azokat hasonló rendszerben vagy – ennek hiányában – ugyanazon szakma vagy adott esetben munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként ugyanazon tevékenység keretében szerezték.

Ha az így szerzett időszakokat figyelembe véve az érintett személy a különleges rendszerben nem felel meg az ellátásokra előírt feltételeknek, ezeket az időszakokat az általános biztosítási rendszer, vagy annak hiányában adott esetben a fizikai dolgozókra vagy szellemi munkavállalókra vonatkozó rendszer szerint kell figyelembe venni az ellátások nyújtásához, feltéve, hogy az érintett személy csatlakozott e rendszerek valamelyikéhez.”

A csehszlovák jog

9. Az 1988. június 16-i zákon č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení (a szociális biztonságról szóló 100/1988. sz. törvény; a továbbiakban: 100/1988. sz. törvény) „Alapelvek” című 1. §-ának 1988. október 1. és 1992. május 31. között alkalmazandó változata a következőket írta elő:

„[…]

(2) E törvény alapján valamennyi állampolgárt megilleti a szociális biztonsághoz való jog. Az állam biztosítja a társadalombiztosítási ellátásokat és szolgáltatásokat.

[…]

(4) A nyugdíj összege mindenekelőtt a munkavállaló érdemeitől, azaz a munkaviszony hosszától […] és az elvégzett munka kategóriájától függ.”

10. A 100/1988. sz. törvény 14. §-ának szövege a következő volt:

„(1) A nyugdíj szempontjából a munkakörök az elvégzett munka típusától függően három kategóriába sorolhatók.

(2) Az I. kategóriába azon munkakörök tartoznak, amelyek keretében egy naptári hónapon belül folyamatosan és túlnyomórészt veszélyes tevékenységet folytatnak, és amelyek során a munkavállalók egészségi állapota gyakran és tartósan romlik a káros fizikai és kémiai anyagoknak való kitettség miatt, beleértve a következőket is:

a) a mélyművelésű bányákban állandó jelleggel a föld alatti munkavégzéssel járó bányászati munkakörök,

b) más típusú bányászati munkakörök, amelyek keretében a munkát mélyművelésű bányákban a föld alatt végzik, […].

[…]

(4) A III. foglalkoztatási kategóriába olyan munkakörök tartoznak, amelyek nem tartoznak az I. vagy II. kategóriába.”

11. Az említett törvénynek „A nyugdíjjogosultság megszerzésének feltételei” című 21. §-a értelmében:

„(1) Az állampolgár akkor szerez öregségi nyugdíjjogosultságot, ha legalább 25 évig munkaviszonyban állt, és életkora legalább

a) 55 év, ha legalább 15 évig a 14. § (2) bekezdésének a) pontjában említett munkakörben dolgozott […],

[…].”

12. A 100/1988. sz. törvényt módosította az 1992. április 28-i zákon č. 235/1992 Zb. o zrušení pracovných kategórií a o niektorých ďalších zmenách v sociálnom zabezpečení (a foglalkoztatási kategóriák megszüntetéséről és a társadalombiztosításban bekövetkezett egyes más változásokról szóló 235/1992. sz. törvény; a továbbiakban: 235/1992. sz. törvény), amely 1992. június 1-jén lépett hatályba.

13. A 100/1988. sz. törvény 14. §-ának (1) bekezdése a 235/1992. sz. törvény szerinti változatában a következőképpen rendelkezett:

„(1) A nyugdíj szempontjából az 1992. december 31-ig végzett munka a végzett munka típusától függően három kategóriába sorolható. Az I. és II. kategóriába tartozó foglalkozásokat az 1992. június 1-je előtt kiadott, az I. és II. foglalkoztatási kategóriákról szóló miniszteri jegyzékek tartalmazzák; az I. vagy II. kategóriába nem sorolt foglalkozások a III. kategóriába tartoznak.”

14. E törvény 15. §-a értelmében:

„A nyugdíj szempontjából az 1992. december 31-t követően végzett munkát a III. foglalkoztatási kategória keretében végzett munkának kell tekinteni.”

15. Az említett törvény 175. §-a szerint:

„A foglalkoztatásnak az I. és II. kategóriába, illetve a szolgálatnak az I. és II. tisztségviselői kategóriába történő besorolásból eredő jogosultságokat 2016. december 31-ig kell figyelembe venni.”

A szlovák jog

16. A 2003. október 30-i zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (a társadalombiztosításról szóló 461/2003. sz. törvény; a továbbiakban: 461/2003. sz. törvény) 65. §-ának szövege a következő:

„(1) A biztosított akkor válik öregségi nyugdíjra jogosulttá, ha legalább 15 évig biztosított volt, és elérte a nyugdíjkorhatárt.

(2) Ha e törvény 274. §-a másként nem rendelkezik, a biztosított nyugdíjkorhatárát a 3a. sz. melléklet szerint kell megállapítani […]”.

17. Végül, az említett törvény 274. §-a szerint:

„(1) A munkakörök I. és II. kategóriába történő besorolásából eredő jogosultságokat fenn kell tartani.

[…]”.

Az alapeljárás, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

18. A Csehszlovák Föderáció 1992. december 31-én megszűnt, és két külön állam jött létre. Ezt megelőzően a Csehszlovák Föderáció jogszabályai a különböző szakmákat a kockázati szintjüktől függően három kategóriába sorolták. A bányászként végzett munkát az I. kategóriába sorolták, így a bányászok 55 éves koruktól kezdve jogosultak voltak öregségi nyugdíjra, feltéve, hogy 25 évig dolgoztak, ebből 15 évig föld alatt, mélyművelésű bányában. 1992-ben a 100/1988. sz. törvényt módosította a 235/1992. sz. törvény, amelynek értelmében e kategóriák 1992. december 31-én megszűntek, és ezen időponttól minden munkavállalót a III. kategóriába kellett sorolni. Ez csak az 1992. december 31. utáni foglalkoztatásra vonatkozott, és az I. vagy II. kategóriába tartozó foglalkoztatásból eredő jogok 2016. december 31-ig fennmaradtak.

19. 1992. december 31-én a Cseh Köztársaságban hatályba lépett a foglalkoztatási kategóriák megszüntetéséről szóló szövetségi törvény. Ezzel szemben Szlovákia területén e törvény alkalmazását többször elhalasztották, és a foglalkoztatási kategóriákat csak 1999. december 31-én szüntették meg.

20. Az alapeljárás felperese szlovák állampolgár, aki 1976. július 1-jétől 1995. augusztus 31-ig bányászként dolgozott egy Karvinában, a jelenlegi Cseh Köztársaság területén található mélyművelésű bányában. Ezt követően különböző más munkahelyeken dolgozott a Cseh Köztársaságban, majd Szlovákiában.

21. 2013-ban az alapeljárás felperese, aki akkor 55 éves volt, öregségi nyugdíjának megállapítását kérte Szlovákiában. A szlovák társadalombiztosítási pénztár azzal az indokkal utasította el a kérelmét, hogy nem érte el a 62 éves kort, ami lehetővé tenné az e nyugdíjban részesülést. Az érintett számára végül 2020 októberétől, a 62 év és 8 hónapos kor beöltésétől ismerték el az öregségi nyugdíjra való jogosultságot, de a szlovák hatóságok fenntartották azon álláspontjukat, amely szerint az érintett nem tarthat igényt az azon személyek számára kedvezőbb feltételek mellett biztosított öregségi nyugdíjra, akik 15 évig mélyművelésű bányában dolgozó bányászként végeztek munkát.

22. A szlovák társadalombiztosítási pénztár úgy vélte, hogy mivel a felperes a jelenlegi Cseh Köztársaság területén végezte tevékenységét mélyművelésű bányában dolgozó bányászként, csak akkor tarthat igényt öregségi nyugdíjra 55 éves korától, ha igazolja, hogy e tagállam jogszabályai alapján 15 évig az I. kategóriába tartozó munkát végzett. Márpedig 1992. december 31-én, amikor a Cseh Köztársaságban sor került a foglalkoztatási kategóriák hatályos megszüntetésére, az érintett a szlovák társadalombiztosítási pénztár szerint csak 14 éven és 63 napon keresztül dolgozott bányászként.

23. E tekintetben jogvita alakult ki, amelynek keretében a felperes arra hivatkozott, hogy annak meghatározásához, hogy a 15 évig folytatott tevékenységre vonatkozó feltétel teljesül-e, a szlovák társadalombiztosítási pénztár az I. kategóriába tartozó foglalkoztatásban töltött tevékenység

időszakaként köteles figyelembe venni az 1993. január 1-jétől 1995. augusztus 31-ig tartó időszakot, amelynek során továbbra is mélyművelésű bányában dolgozó bányászként végzett munkát a Cseh Köztársaságban, még akkor is, ha e tagállamban a foglalkoztatási kategóriákat 1992. december 31-én megszüntették.

24. A Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb közigazgatási bírósága), amelyhez a felperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének értelmezését kéri, amely rendelkezés az öregségi nyugdíj számításához figyelembe veendő időszakok összesítésére vonatkozik, amennyiben különleges rendszerről vagy bizonyos tevékenységekre vonatkozó különös szabályokról van szó, úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [883/2004] rendelet 51. cikkének (1) bekezdését, hogy az alkalmazandó az öregségi nyugdíjra, amely tekintetében a következők alapján hoz a tagállam illetékes intézménye határozatot: […] kizárólag azzal a feltétellel, ha e tagállam jogszabályai alapján létrehozták a »munkavállalók vagy önálló vállalkozók különleges rendszerét«,

[…] és ha igen, mi jellemzi az ilyen »különleges rendszert« (például az, hogy külön intézmény kezeli, hogy önfinanszírozó, hogy csak a munkavállalók vagy önálló vállalkozók egy meghatározott csoportja számára hozták létre), vagy

2) akkor is, ha e tagállam szabályozása nem határoz meg ilyen »különleges rendszert«, hanem csupán lehetővé teszi, hogy a kizárólag meghatározott tevékenység keretében biztosítási időt szerző személyek meghatározott csoportja (például mélyművelésű bányákban dolgozó bányászok) ezen időszakok alapján kedvezőbb feltételek mellett váljon öregségi nyugdíjra jogosulttá, mint a más típusú tevékenységet folytató munkavállalók vagy önálló vállalkozók?”

25. Írásbeli észrevételeket az olasz és a lengyel kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be a Bírósághoz.

Elemzés

26. Ezen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elemzése előtt úgy vélem, hogy a 883/2004 rendeletnek az alapeljárásra való alkalmazhatósága némi magyarázatot igényel.

A 883/2004 rendelet alkalmazhatósága

27. Emlékeztetek arra, hogy mivel a Cseh Köztársaság és a Szlovák Köztársaság 2004. május 1-jén csatlakozott az Unióhoz, az 1408/71 rendelet tekintetükben ezen időpontban lépett hatályba.[3] A 883/2004 rendelet, amely hatályon kívül helyezte és felváltotta az 1408/71 rendeletet, tekintetükben 2004. május 20-án lépett hatályba, és 2010. május 1-jétől alkalmazandó.[4]

28. A BD által a *szlovák* társadalombiztosítási pénztárhoz 2013-ban benyújtott, öregségi nyugdíj megállapítása iránti kérelmet elutasították – és az e pénztár általi elutasítás képezi az alapeljárás tárgyát –, mielőtt azt 2020-ban, BD 62 éves korában elfogadták volna.[5] Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel érintett munkavégzési időszakokat *a jelenlegi Cseh Köztársaság területén*, 1993. január 1. és 1995. augusztus 31. között teljesítették.

29. Először is, számomra úgy tűnik, hogy az a tény, hogy a járulékfizetési időszakok megelőzik a Cseh Köztársaságnak és a Szlovák Köztársaságnak az Unióhoz való csatlakozását, nem zárja ki a 883/2004 rendeletnek az alapügy körülményeire való alkalmazását.

30. A Bíróság ugyanis az 1408/71 rendelet kapcsán már kimondta, hogy az alkalmazandó az olyan helyzetre, amelyben az érintett személyek valamely tagállam állami társadalombiztosítási rendszerében e tagállam Unióhoz való *csatlakozása előtti* időszakban fizettek járulékot, és ezek a személyek e csatlakozási időponttól kezdődően megalapozottan hivatkozhatnak arra.[6] Mivel a 883/2004 rendelet az 1408/71 rendelet helyébe lépett, és nem vezetett a szóban forgó rendelkezések lényeges módosításához, a Bíróságnak az 1408/71 rendeletre vonatkozó ítélkezési gyakorlata továbbra is releváns a 883/2004 rendelet szóban forgó rendelkezéseinek értelmezése szempontjából.[7] Ennélfogva az a tény, hogy a járulékfizetési időszakok megelőzik a szóban forgó tagállamoknak az Unióhoz való csatlakozását, nem zárja ki, hogy a 883/2004 rendeletet alkalmazni lehessen az alapügyben szóban forgó helyzetre – amelyben BD a Cseh Köztársaságnak az Unióhoz való csatlakozását megelőző időszakban fizetett járulékot a Cseh Köztársaság nyugdíjrendszerébe – és arra BD a szlovák társadalombiztosítási pénztárral szemben e csatlakozás időpontjától kezdődően hivatkozhat.

31. Másodszor, kétségtelen, hogy a szóban forgó járulékfizetési időszakok *megelőzik a 883/2004 rendelet hatálybalépését*. E rendelet 87. cikkének (2) bekezdése azonban előírja – csakúgy, amint azt *mutatis mutandis* az 1408/71 rendelet tette[8] –, hogy az „[e] rendelet hatálybalépése előtt egy tagállam jogszabályai szerint szerzett biztosítási, szükség esetén szolgálati, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi vagy tartózkodási időt figyelembe kell venni az e rendelet szerinti ellátásra

[3] A Cseh Köztársaság és Szlovákia csatlakozásáról szóló szerződéssel (HL 2003. L 236., 17. o.) azonos napon elfogadott, tíz új tagállam, köztük a Szlovák Köztársaság és a Cseh Köztársaság csatlakozásának feltételeiről szóló okmány (HL 2003. L 236., 33. o.) 2. cikke megemlíti, hogy a szerződések és az uniós intézmények által a csatlakozást megelőzően elfogadott jogi aktusok az új tagállamok számára kötelezőek, és az említett szerződésekben, illetve az ezen okmányban megállapított feltételekkel alkalmazandók ezekben az államokban.

[4] A 883/2004 rendelet 91. cikke értelmében e rendelet az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetését követő huszadik napon, azaz 2004. május 20-án *lépett hatályba*, és a végrehajtási rendelet, azaz a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2009. L 284., 1. o.) hatálybalépésének napjától, vagyis – különös átmeneti rendelkezésekre is figyelemmel – 2010. május 1-jétől *kell alkalmazni*.

[5] Lásd a jelen indítvány 21. pontját.

[6] Lásd: 2015. január 22-i Balazs ítélet (C-401/13 és C-432/13, EU:C:2015:26, 32. pont).

[7] Lásd: 2021. október 21-i Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie ítélet (C-866/19, EU:C:2021:865, 24. pont).

[8] Az 1408/71 rendelet 94. cikkének (2) bekezdése előírta, hogy „1972. október 1. előtt, illetve a rendeletnek a fenti tagállam területén vagy területének egy részén történő alkalmazását megelőzően egy tagállam jogszabályai szerint szerzett biztosítási vagy adott esetben szolgálati vagy tartózkodási időt figyelembe kell venni az e rendelet rendelkezései szerinti ellátásra való jogosultság meghatározásánál”.

való jogosultság meghatározásánál”. E tekintetben ugyanis, jóllehet az új szabályozások főszabály szerint csak a jövőre vonatkoznak, általánosan elfogadott elv szerint – a kivételektől eltekintve – alkalmazandóak a korábbi jogszabály hatálya alatt létrejött jogi helyzetek jövőbeni hatásaira is.[9]

32. Ennélfogva úgy vélem, hogy a 883/2004 rendelet alkalmazandó az alapügy körülményeire.

A 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének értelmezéséről

33. Az alapeljárásban arról van szó, hogy a szlovák társadalombiztosítási pénztár megtagadta a BD által a Cseh Köztársaságban 1993. január 1. és 1995. augusztus 31. között történt munkavégzésnek megfelelő járulékfizetési időszak figyelembevételét azzal az indokkal, hogy ez az időszak a szlovák jogban hatályos törvény értelmében nem vehető figyelembe az I. kategóriába tartozó foglalkoztatásként, mivel a cseh jogszabályok értelmében nem minősült e kategóriába tartozó foglalkoztatásnak.[10] Ezt az I. kategóriát ugyanis a Cseh Köztársaságban 1992. december 31-én megszüntették. Mivel az ezen időszak alatti munkavégzés a cseh jogszabályok alapján nem tartozott az I. kategóriába, a szlovák társadalombiztosítási pénztár úgy ítélte meg, hogy BD kevesebb mint 15 évet töltött az e kategória szerinti foglalkoztatásban, tehát nem alkalmazható rá az a szlovák rendelkezés, amely lehetővé tenné számára, hogy 55 éves korban nyugdíjba vonuljon.

34. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a 883/2004 rendelet időszakok összesítésére vonatkozó 51. cikkének célja általános jelleggel annak biztosítása, hogy azok az előnyök, amelyeket valamely tagállam jogszabályai meghatározott tevékenység végzésétől tesznek függővé, akkor is e meghatározott tevékenységhez kapcsolódjanak, ha azt az érintett személy másik tagállamban végzi.

35. E bíróság szerint azonban nem egyértelmű, hogy mi a feltétele ezen előnyök figyelembevételének.

36. Kiindulásként hangsúlyozom, hogy az előterjesztett kérdések nem arra az elvre vonatkoznak, hogy a Szlovák Köztársaság figyelembe veszi az alapeljárás felperese által a Cseh Köztársaságban teljesített járulékfizetési időszakokat, hanem arra, hogy a vitatott időszakokat az I. kategóriába tartozó tevékenység címén kell-e figyelembe venni a célból, hogy a szlovák jogszabályok által az 55 éves kortól öregségi nyugdíjban részesüléshez megkövetelt, mélyművelésű bányában dolgozó bányászként töltött 15 éves tevékenységi időtartamot kiszámítsák.

37. Márpedig, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében hangsúlyozza, az alkalmazandó jogszabályok (a 100/1988. sz. törvény és a 461/2003. sz. törvény) nem hoztak létre olyan *különleges rendszert*, amely kizárólag a mélyművelésű bányákban dolgozó bányászokra alkalmazandó, mint amilyen a felperes is. Épp ellenkezőleg, mindkét törvény egységes szociális biztonsági rendszert ír elő, amely valamennyi munkavállalóra és önálló vállalkozóra alkalmazandó. A mélyművelésű bányában dolgozó bányászként végzett munkához, valamint a 100/1988. sz. törvény 14. §-ának (2) bekezdése értelmében az I. kategóriába tartozó egyéb munkakörökhöz kapcsolódó előnyöket ugyanis csak ezen egységes rendszer keretében biztosították.

[9] Lásd: 2013. május 16-i Wencel ítélet (C-589/10, EU:C:2013:303, 33. pont); 2015. január 22-i Balazs ítélet (C-401/13 és C-432/13, EU:C:2015:26, 30. pont).

[10] Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a Cseh Köztársaságban 1993. január 1-jétől már nem sorolták kategóriákba a munkaköröket. Előírták azonban, hogy a nyugdíjkorhatár csökkentését 2016. december 31-ig fenn kell tartani. A Szlovákiában a munkaköröket 1999. december 31-ig foglalkoztatási kategóriába sorolták, és az I. kategóriába tartozó munkakörök esetében a nyugdíjkorhatárt csökkentették.

38. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy alkalmazható-e az időszakoknak a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdésében előírt összesítése abban az esetben, ha jogszabályai nem tartalmaznak az egységes szociális biztonsági rendszertől elkülönülő különleges rendszert.

39. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy ahhoz, hogy a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdését alkalmazni lehessen egy olyan öregségi nyugdíjra, amely tekintetében valamely tagállam illetékes intézménye határozatot hoz, szükséges-e, hogy e tagállam különleges rendszert hozzon létre (ebben az esetben felmerül a kérdés, hogy mi jellemzi az ilyen különleges rendszert), vagy ilyen különleges rendszer hiányában elegendő, ha a jogszabály létrehozta a kizárólag meghatározott tevékenység keretében biztosítási időt szerző személyek meghatározott csoportját (például mélyművelésű bányákban dolgozó bányászok), amely kedvezőbb öregségi nyugdíjra jogosít.

40. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának [11] megfelelően e kérdéseket – együttesen – nemcsak a szóban forgó rendelkezés kifejezéseire, hanem szövegkörnyezetére, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseire is tekintettel kell megvizsgálni, amelynek az részét képezi, és e rendelkezés értelmezése szempontjából annak keletkezése is relevánsnak bizonyulhat.

Szöveg szerinti értelmezés

41. Emlékeztetek arra, hogy a 883/2004 rendelet 51. cikke különös rendelkezéseket ír elő az időszakok összesítése elvének az öregségi ellátásokra való alkalmazását illetően. E cikk az összesítésre vonatkozó különös szabályokat tartalmaz arra az esetre, ha egy tagállam jogszabályai egyes ellátások nyújtását attól teszik függővé, hogy „a biztosítási időt kizárólag egy meghatározott tevékenységben munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként kell megszerezni, illetve olyan szakma keretében, amely a munkavállalók vagy önálló vállalkozók különleges rendszerébe tartozik”.

42. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozta, a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének különböző nyelvi változatai között eltérések vannak, amelyek e rendelkezés alkalmazási feltételeinek két különböző, sőt egymással ellentétes értelmezéséhez vezethetnek.

43. Több nyelvi változat ugyanis – többek között az angol, [12] az olasz, [13] a lengyel, [14] és a szlovák [15] nyelvi változat – a francia változathoz hasonlóan az egyes számot – „különleges rendszerébe *tartozik*” – használja, ami azt sugallja, hogy a „különleges rendszer” fogalma kizárólag a „szakma” fogalmához kapcsolódik. Így ezen első olvasat szerint ez a rendelkezés nemcsak akkor alkalmazandó, ha az alkalmazandó nemzeti jog különleges rendszert ír elő, hanem általánosabban akkor is, ha a nemzeti jog az ellátásokban részesülést illetően egy adott munkavállalói vagy önálló

[11] Lásd: 2019. május 8-i Inspecteur van de Belastingdienst ítélet (C-631/17, EU:C:2019:381, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[12] „[…] in a specific activity as an employed or self-employed person or in an occupation which is subject to a special scheme for employed or self-employed persons […]”.

[13] „[…] in una determinata attività subordinata o autonoma o in un'occupazione soggetta ad un regime speciale applicabile ai lavoratori subordinati o autonomi […]”.

[14] „[…] określonej pracy najemnej lub na własny rachunek lub w zawodzie, *który podlega* szczególnemu systemowi […]”.

[15] „[…] dosiahnutými iba vykonávaním špecifickej činnosti ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, alebo v povolaní, ktoré podlieha osobitnému systému pre zamestnancov alebo samostatne zárobkovo činné osoby […]”.

vállalkozói tevékenységre vonatkozó szabályokat tartalmaz. Ezen *első értelmezés* szerint tehát a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdése akkor is alkalmazandó, ha abban a tagállamban, amelyben az ellátás nyújtásáról szóló határozatot meghozzák, nem létezik különleges rendszer.

44. A 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének más nyelvi változatai azonban, így különösen a spanyol,[16] a német[17] és a görög[18] nyelvi változat, a többes számot használják – „különleges rendszerbe *tartoznak*" –, ami azt jelenti, hogy a „különleges rendszer" fogalma egyszerre kapcsolódik a „munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként [végzett meghatározott tevékenységhez]", valamint a „szakm[ához]". E *második értelmezés* szerint ez a rendelkezés tehát csak azokra a szakmákra és tevékenységekre alkalmazandó, amelyek tekintetében az a tagállam, amelyben az ellátás nyújtásáról szóló határozat meghozzák, „különleges rendszert" vezetett be.

45. E szöveg szerinti elemzés alapján úgy tűnik, hogy mindkét értelmezés lehetséges.

46. Márpedig, amint azt a Bizottság hangsúlyozza, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint egy uniós jogi rendelkezés valamely nyelvi változatának megfogalmazása nem szolgálhat e rendelkezés értelmezésének kizárólagos alapjául, illetve e tekintetben nem élvezhet elsőbbséget más nyelvi változatokkal szemben. Az uniós jog rendelkezéseit ugyanis egységesen kell értelmezni és alkalmazni az Unió valamennyi nyelvén készült változatok figyelembevételével.

47. Az uniós jogi szövegek különféle nyelvi változatai közötti eltérés esetén a szóban forgó rendelkezést azon szabályozás általános rendszerére és céljára tekintettel kell értelmezni, amelynek az a részét képezi.[19] El kell tehát végezni a rendelkezés rendszertani és teleologikus elemzését.

Rendszertani értelmezés

48. Emlékeztetek arra, hogy az EUMSZ 48. cikk első bekezdésének a) pontja a juttatásokhoz való jog megszerzése és fenntartása, valamint a juttatások összegének kiszámítása céljából a különböző országok jogszabályai szerint figyelembe vehető összes időszak összevonását követeli meg. A 883/2004 rendelet 6. cikke általános jelleggel hajtja végre ezt az elvet,[20] és előírja, hogy a rendelet eltérő rendelkezéseinek hiányában, amennyiben a nemzeti jogszabályok az ellátásokra való jogosultságot vagy más előnyöket járulékfizetési idő – akár biztosítási, foglalkoztatási, önálló vállalkozóként folytatott tevékenységi idő, akár tartózkodási idő – előzetes megszerzésétől teszik függővé, az illetékes szociális biztonsági intézmény szükség esetén köteles figyelembe venni a más tagállamban, annak jogszabályai szerint szerzett időket. Ez az elv tehát egyfajta, a „biztosítási időkre vonatkozó kölcsönös elismerést" hoz létre.[21]

16 „[…] en una actividad determinada como trabajador por cuenta ajena o propia, u ocupación sujetas a un régimen especial para trabajadores por cuenta ajena o propia […]".

17 „[…] in einer bestimmten Beschäftigung oder selbstständigen Erwerbstätigkeit oder einem Beruf zurückgelegt wurden, für die ein Sondersystem für beschäftigte oder selbstständig erwerbstätige Personen gilt, […]".

18 „[…] σε συγκεκριμένη μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα ή επάγγελμα, για τα οποία ισχύει ειδικό σύστημα που εφαρμόζεται σε πρόσωπα τα οποία ασκούν μισθωτή ή μη μισθωτή δραστηριότητα […]".

19 Lásd: 1977. október 27-i Bouchereau ítélet (30/77, EU:C:1977:172, 14. pont); újabban pedig: 2020. január 23-i Bundesagentur für Arbeit ítélet (C-29/19, a továbbiakban: Bundesagentur für Arbeit ítélet, EU:C:2020:36, 48. pont); 2025. szeptember 4-i Hakamp ítélet (C-203/24, EU:C:2025:662, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

20 Míg az 1408/71 rendelet ezt az összesítést a rendeletek hatálya alá tartozó egyes kockázatokra vonatkozó külön rendelkezések révén irányozta elő, a 883/2004 rendelet 6. cikke általános elvi megállapítást tesz.

21 Lásd: Morsa, M., *Sécurité sociale, libre circulation et citoyenneté européenne*, Limal, Anthemis, 2012, 107. és 108. o.

49. Ebben az összefüggésben a 883/2004 rendelet 51. cikke, amely az öregségi és túlélő hozzátartozói nyugdíjakról szóló fejezetben található, különös rendelkezéseket ír elő a vonatkozó időszakok összesítését illetően. Így az általános és különleges rendszerek hatálya alá tartozás időszakainak összekapcsolására irányul, mivel valamely személy a különböző tagállamokban folytatott pályafutása során eltérő jellegű rendszerek hatálya alá tartozhat. [22]

50. Azt jelenti-e ez, hogy az 51. cikk szükségszerűen az általános rendszertől formálisan elkülönülő „különleges rendszert” feltételez? Nem vagyok erről meggyőződve.

51. Egyrészt ugyanis megjegyzem, hogy a 883/2004 rendelet jelenlegi 51. cikkének (1) bekezdése megfelel az 1408/71 rendelet korábbi 45. cikke (2) bekezdésének, amelyet modernizált és egyszerűsített, miközben megőrizte ugyanazt a célt. [23]

52. Az 1408/71 rendelet korábbi 45. cikkének (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy „[h]a egy tagállam jogszabályai egyes ellátások nyújtását attól teszik függővé, hogy a biztosítási időt *egy munkavállalókra vonatkozó különleges biztosítási rendszerbe tartozó szakma vagy adott esetben egy meghatározott foglalkozás keretében* szerezzék meg, más tagállamok jogszabályai szerint szerzett időszakot csak akkor kell figyelembe venni ezen ellátások nyújtásánál, ha azt hasonló biztosítási rendszer vagy annak hiányában ugyanolyan szakma, vagy adott esetben ugyanolyan foglalkozás keretében szerezték”. [24]

53. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy még ha az ellátást nyújtó tagállam nem is írt elő konkrét különleges rendszert, ez nem zárta ki, hogy e rendelet 45. cikkének (2) bekezdését adott esetben alkalmazni lehessen, amennyiben a biztosítási időt egy „meghatározott foglalkozás” keretében szerezték. Egyébiránt, amint azt a lengyel kormány hangsúlyozza, a Bizottság mellett működő, a migráns munkavállalók szociális biztonságával foglalkozó igazgatási bizottságnak [25] a 45. cikk (2) bekezdésének alkalmazásában a meghatározott foglalkozás keretében szerzett biztosítási idők összesítéséről szóló, 1973. február 22-i 81. sz. határozata [26] csak a biztosítási időknek egy meghatározott foglalkozás keretében történő megszerzésére hivatkozik, és a meghatározott foglalkozás keretében különböző tagállamokban szerzett biztosítási idők összesítésére kötelez, amennyiben e foglalkozásra „különös bánásmód” vonatkozik, és következésképpen azt a jogszabályok „meghatározzák”. Ebből következik, hogy amennyiben egy meghatározott foglalkozást valamilyen módon szabályoztak, arra vonatkozott az összesítés, függetlenül attól, hogy „különleges” rendszer, különös szabályok vagy az általános szociális biztonsági rendszer hatálya alá tartozott-e.

54. Márpedig meg kell állapítani, hogy az uniós jogalkotó a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének elfogadásával nem kívánt szigorúbb összesítési módszert elfogadni. E rendelet előkészítő munkálataiból ugyanis kitűnik, hogy a koordinációs rendszer a vezérelvei és lényeges elemei – köztük az időszakok összesítése – szempontjából ugyanaz maradt. [27]

[22] Lásd: Omarjee, I., *Manuel de droit européen de la protection sociale*, Brüsszel, Bruylant, 2021, 2. kiadás, 309. o., 334. sz.

[23] Lásd: 2018. március 21-i Klein Schiphorst ítélet (C-551/16, EU:C:2018:200, 31. pont).

[24] Kiemelés tőlem.

[25] A Bizottság mellett létrehozott, a migráns munkavállalók szociális biztonságával foglalkozó, az 1408/71/EGK rendelet IV. címe, illetve a 883/2004 rendelet IV. címe által előírt igazgatási bizottságról van szó, amely az 1408/71 rendelet 81. cikkének a) pontja – jelenleg a 883/2004 rendelet 72. cikkének a) pontja – értelmében többek között az igazgatási jellegű vagy különösen az említett rendeletek rendelkezéseiből eredő értelmezési kérdések kezelésével foglalkozik.

[26] Az 1408/71 rendelet 45. cikkének (2) bekezdése alkalmazásában a meghatározott foglalkozás keretében szerezett biztosítási idők összesítéséről szóló, 1973. február 22-i 81. sz. határozat (HL 1973. C 75., 11. o.).

[27] Lásd különösen: a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló tanácsi rendeletre vonatkozó, 1998. december 21-i bizottsági javaslat (COM(1998) 779 végleges) (HL 1999. C 38., 10. o.).

55. Ez a körülmény tehát úgy tekinthető, mint amely az első értelmezés irányába mutat, és nem követel meg olyan „különleges” rendszert, amely formálisan szükségszerűen elkülönül az általános rendszertől.

56. Másrészt kétségtelen, hogy a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének második albekezdése arról az esetről rendelkezik, amikor az így szerzett időszakok figyelembevételét követően „az érintett személy *a különleges rendszerben* nem felel meg az ellátásokra előírt feltételeknek”. [28] A kérdést előterjesztő bíróság azt a feltételezést fogalmazza meg, hogy ebből arra lehet következtetni, hogy e rendelet 51. cikke (1) bekezdésének egésze csak abban az esetben alkalmazandó, ha azon tagállam, amelyben az ellátás nyújtásáról szóló határozatot meghozzák, a rendszert „különleges” és „általános” rendszerre osztja.

57. Megjegyzem azonban, hogy a 883/2004 rendelet nem határozza meg a „különleges rendszer” fogalmát. E rendelet 1. cikkének e) pontja a „köztisztviselőkre vonatkozó különleges rendszer” kifejezést határozza meg, [29] tehát nem tűnik relevánsnak a rendelet 51. cikkével összefüggésben. Így, amint azt a lengyel kormány hangsúlyozza, az ilyen különleges rendszernek maga a meghatározása is „bizonytalan”.

58. Ezenkívül, amint arra a Bíróság már rámutatott, sem az 1408/71 rendelet, sem pedig a 883/2004 rendelet rendelkezései nem alakítanak ki közös szociális biztonsági rendszert, hanem kizárólag arra irányulnak, hogy biztosítsák – ne a harmonizációt, hanem – a továbbra is fennmaradó különböző nemzeti rendszerek közötti *koordinációt*. Így az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a tagállamok megőrzik szociális biztonsági rendszerük kialakítására vonatkozó hatáskörüket. [30]

59. Ennélfogva a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdésének összefüggésében semmi nem zárja ki, hogy a különböző nemzeti szociális biztonsági rendszerek valóságának figyelembevétele érdekében tágabban értelmezzük a „különleges” rendszer fogalmát. Ez tehát azt jelentheti, hogy e fogalom nem csupán egy, az általános rendszertől formálisan elkülönülő szociális biztonsági rendszert foglal magában, hanem egy olyan rendszert is, amelyet az általános rendszeren belül azért vezettek be, hogy az valamely „munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként [végzett meghatározott tevékenységre]” vonatkozzon.

60. Ezt az értelmezést véleményem szerint a szóban forgó rendelkezés teleologikus elemzése is alátámasztja.

Teleologikus értelmezés

61. Mind a 883/2004 rendelet preambulumából, mind a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a tagállamokban alkalmazott szociális biztonsági rendszerek összehangolásának célja a személyek *szabad mozgása* hatékony gyakorlásának a biztosítása. [31]

[28] Kiemelés tőlem. Megjegyzem, hogy a „különleges rendszerben” kifejezés az 1408/71 rendelet 45. cikkének (2) bekezdésében nem szerepelt.

[29] Ez a rendelkezés ugyanis előírja, hogy a „köztisztviselőkre vonatkozó különleges rendszer” kifejezés „az érintett tagállamban a munkavállalókra alkalmazandó általános szociális biztonsági rendszertől különböző szociális biztonsági rendszer[t jelöl], amelybe a köztisztviselők összessége vagy azok bizonyos kategóriái közvetlenül tartoznak”.

[30] Lásd különösen: 2013. február 21-i Salgado González ítélet (C-282/11, EU:C:2013:86, 35. pont); 2021. október 21-i Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie ítélet (C-866/19, EU:C:2021:865, 25. pont). Lásd még: Lenaerts, K., Adam, S., „La solidarité, valeur commune aux États membres et principe fédératif de l’Union européenne”, *Cahiers de droit européen*, 2021, 2. szám, 318–322. o.

[31] Ez kitűnik különösen az említett rendelet (1), (4), (13) és (45) preambulumbekezdéséből, valamint különösen a 2018. március 21-i Klein Schiphorst ítéletből (C-551/16, EU:C:2018:200, 31. pont).

62. Ily módon, noha az egyes tagállamok jogszabályainak kell meghatároznia többek között az ellátásokra való jogosultság feltételeit, a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani az uniós jogot, és különösen az EUM-Szerződésnek a tagállamok területén való szabad mozgás és tartózkodás minden uniós polgár számára elismert szabadságára vonatkozó rendelkezéseit.[32] E tekintetben az EUM-Szerződés nem biztosítja a munkavállalónak azt, hogy a tevékenységének egynél több tagállamba való kiterjesztése vagy tevékenységének egy másik tagállamba történő áthelyezése szociális biztonsági szempontból semleges legyen. Ugyanakkor a kevésbé kedvező jogszabály alkalmazása akkor felel meg a személyek szabad mozgása elvének, ha a jogszabály alapján az érintett munkavállaló nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe azokkal szemben, akik valamennyi tevékenységüket egyetlen tagállamban végzik, ahol e jogszabály hatályos, illetve azokkal szemben, akik már előzőleg a hatálya alá tartoztak.[33]

63. A személyek szabad mozgásához való jog hatékony gyakorlásának biztosítására irányuló koordinációs intézkedések között az időszakok *összesítése* elvének célja annak elkerülése, hogy az a munkavállaló, aki a szabad mozgáshoz való jogával élve több tagállamban állt alkalmazásban, objektív igazolás nélkül kedvezőtlenebb helyzetbe kerüljön azzal szemben, aki teljes pályafutását egyetlen tagállamban töltötte.[34]

64. A 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének célja tehát annak biztosítása, hogy azok a személyek, akik olyan tevékenységet folytattak, amely az öregségi nyugdíj tekintetében meghatározott előnyökre (például nehéz vagy veszélyes foglalkozás miatti alacsonyabb nyugdíjkorhatár) jogosítja fel őket, ne veszítsék el ezen előnyöket pusztán amiatt, hogy éltek a szabad mozgáshoz való jogukkal.

65. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy a munkavállalók szabad mozgásának e célkitűzésével ellentétes a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének olyan értelmezése, amelynek alapján ez a rendelkezés csak azokra a szakmákra és tevékenységekre lenne alkalmazandó, amelyek tekintetében abban a tagállamban, ahol az ellátás nyújtásáról szóló határozatot meghozzák, az általános rendszertől szükségszerűen elkülönülő „különleges rendszer” létezik.[35]

66. Az ilyen értelmezés ugyanis megakadályozhatja a 883/2004 rendelet 51. cikke (1) bekezdésének alkalmazását például pusztán amiatt, hogy a szóban forgó ellátásokat nyújtó tagállam úgy döntött, hogy csak egy általános rendszert vezet be, amelyen belül különbséget tesz a tevékenységek meghatározott kategóriái között. Ebben az esetben az a munkavállaló vagy önálló vállalkozó, aki az általános rendszer keretében előírt valamely meghatározott tevékenységet végez, amelyhez bizonyos előnyök kapcsolódnak, dönthet úgy, hogy ezt a konkrét tevékenységet nem gyakorolja egy másik tagállamban, vagy legalábbis vonakodik ettől, ha ez azt eredményezné, hogy kedvezőtlenebb helyzetbe kerül azon munkavállalókkal vagy önálló vállalkozókkal szemben, akik ugyanezen meghatározott tevékenységet teljes egészében az érintett tagállamban végzik.

[32] Lásd ebben az értelemben különösen: 2013. február 21-i Salgado González ítélet (C-282/11, EU:C:2013:86, 36. és 37. pont); Bundesagentur für Arbeit ítélet (41. pont); 2022. július 7-i Pensionsversicherungsanstalt (Külföldön gyermeknevelléssel töltött időszakok) ítélet (C-576/20, EU:C:2022:525, 49. pont).

[33] Lásd: 2019. március 14-i Vester ítélet (C-134/18, EU:C:2019:212, 32. és 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[34] Lásd e tekintetben a 883/2004 rendelet (13) és (14) preambulumbekezdését, valamint: Bundesagentur für Arbeit ítélet (33. pont). Lásd még: Detienne, Q. és Servais, J.-M., „Chapitre II. – Droit de la sécurité sociale”, in: *Droit social de l'Union européenne*, Bruylant, Brüsszel, 2021, 4. kiadás, különösen a 343. o., 892. sz.

[35] A második értelmezésről (lásd a jelen indítvány 44. pontját) van szó, amely szerint a „különleges rendszer” fogalma egyaránt vonatkozik a „munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként [végzett meghatározott tevékenységre]” és a „szakm[ára]”.

67. Így az alapeljárás keretében, ha a Szlovákiában az általános rendszertől elkülönülő különleges rendszer fennállását követelnék meg ahhoz, hogy a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdését alkalmazni lehessen, és az lehetővé tegye az alapeljárás felperese tevékenysége időtartamának kiszámítása céljából a jelenlegi Cseh Köztársaság területén 1993 és 1995 között teljesített járulékfizetési időszakok figyelembevételét, az I. kategória puszta létezése nem lenne elegendő ahhoz, hogy lehetővé tegye az alapeljárás felperese számára, hogy 55 éves korban nyugdíjba vonuljon, noha ez a nyugdíjba vonulás lehetséges lett volna, ha teljes pályafutását a Szlovákiában töltötte volna.

68. Márpedig az ilyen megközelítés számomra ellentétesnek tűnik a munkavállalók szabad mozgásának célkitűzésével.

69. Ennélfogva úgy vélem, hogy annak a ténynek, hogy a szóban forgó ellátást nyújtó tagállam az általános rendszertől formálisan elkülönülő különleges szociális biztonsági rendszert hozott létre, vagy inkább az általános rendszeren belül a valamely meghatározott tevékenységre alkalmazandó különös szabályokat fogadott el, közömbösnek kell lennie az időszakok összesítése szempontjából. A szociális biztonsági rendszerek szervezésével és finanszírozásával kapcsolatos döntésről van ugyanis szó, amely tagállamonként jelentősen eltérhet, és amely nem járhat következményekkel a munkavállalók szabad mozgását illetően.

70. Kétségtelen, hogy önmagában véve nem minden különös szabály tekinthető a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „különleges rendszernek”, és a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a – jelen esetben a mélyművelésű bányákban dolgozó bányászokra – alkalmazandó szabályok összessége ilyen „különleges rendszerrel egyenértékű rendszernek” minősülhet-e.

71. E tekintetben a munkavállalók szabad mozgásának célkitűzésére figyelemmel úgy vélem, hogy inkább anyagi jogi, mintsem formai vagy szervezeti jellegű tényezőket kell figyelembe venni.

72. Így a „különleges rendszer” kifejezést véleményem szerint úgy kell értelmezni, hogy az a nemzeti rendszerben ilyenként meghatározott különleges rendszereken kívül valamely, munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként végzett meghatározott tevékenységre alkalmazandó – akár az általános rendszeren belül bevezetett – különös szabályok koherens együtteseire is vonatkozik. Ez a kifejezés jelölheti különösen az olyan szabályok együttesét, amelyek például az ellátásokhoz való hozzáférés feltételeinek vagy az ellátások összege kiszámításának (például a járulékfizetési idővel vagy a nyugdíjkorhatárral kapcsolatos) szabályaira és az öregségi nyugdíj folyósítására vonatkoznak, amelyek sajátos (például a munka nehézségével vagy a tevékenységhez kapcsolódó kockázatokkal kapcsolatos) jellemzőik miatt bizonyos tevékenységekre vagy szakmákra vonatkoznak. Ezek a szabályok tehát a munkavállalók vagy önálló vállalkozók, illetve szakmák adott csoportjára vonatkoznának, amely – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja – „viszonylag zárt, különleges eltérési rendszer” hatálya alá tartozik. A Bizottság állításával ellentétben viszont úgy vélem, hogy nem lehet meghatározó az a tény, hogy ezeket a szabályokat az általános rendszerért felelős szervezettől formálisan elkülönülő szervezet hajtja végre, vagy hogy e szabályok az általános rendszertől elkülönülő finanszírozást írnak elő, noha ezek releváns szempontokat jelenthetnek a „különleges” rendszer fennállásának megállapítása céljára.

73. Hozzáteszem, hogy egy ilyen megközelítés a 883/2004 rendelet 51. cikkének összefüggésében lehetővé tenné annak a ténynek a munkavállalók szabad mozgására tekintettel történő figyelembevételét, hogy a különböző tagállamokban fennálló szociális biztonsági rendszereket különböző módon alakították ki.

74. Végül megjegyzem, hogy a Bizottság azt állítja, hogy az alapeljárás felperese által mélyművelésű bányában dolgozó bányászként a Cseh Köztársaságban 1992. december 31. és 1995. augusztus 31. között teljesített járulékfizetési időszakokat a 883/2004 rendelet 5. cikke b) pontjának általános rendelkezései alapján kell figyelembe venni, amelyek értelmében, ha az illetékes tagállam jogszabályai szerint a jogkövetkezmények meghatározott tények vagy események bekövetkezésének tulajdoníthatók, az említett tagállamnak a hasonló tények vagy események bármely tagállamban történő bekövetkezését oly módon kell figyelembe vennie, mintha azok a saját területén következtek volna be.[36] E tekintetben azonban komoly kétségeim vannak. E rendelet 5. cikkének b) pontja ugyanis az olyan konkrét tényekből vagy eseményekből eredő következményeket szabályozza, mint a baleset, a betegség, a fogyatékosság, a születés vagy a házasság, amelyek egy másik tagállamban következtek be, és amelyek hatással lehetnek a szociális biztonsági ellátásokra való jogosultságra. Ezenkívül a 883/2004 rendelet (10) preambulumbekezdéséből kitűnik, hogy a bizonyos tények vagy események azonos kezelésének elve nem sértheti a biztosítási idők összesítésének elvét. Következésképpen a más tagállamok jogszabályai szerint szerzett időszakok figyelembevétele véleményem szerint nem minősül az említett rendelet 5. cikkének b) pontja értelmében vett „ténynek vagy eseménynek”. Ennélfogva úgy vélem, hogy e rendelkezés nem alkalmazható az alapügyben szóban forgó helyzetre, és nem teszi lehetővé a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések megválaszolását.[37]

75. Következésképpen úgy vélem, hogy a 883/2004 rendelet 51. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alkalmazandó az olyan öregségi nyugdíjra, amely tekintetében valamely tagállam illetékes intézménye határozatot hoz, abban az esetben, ha az említett tagállam jogszabályai alapján a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra alkalmazandó különleges rendszert hoztak létre, továbbá akkor is, ha az említett tagállam szabályozása ilyen „különleges rendszer” formális meghatározása nélkül lehetővé tette, hogy az adott tevékenység keretében biztosítási időt szerző személyek meghatározott (például mélyművelésű bányákban dolgozó bányászok) kategóriája ezen időszakok alapján kedvezőbb feltételek mellett váljon öregségi nyugdíjra jogosulttá, mint a más típusú tevékenységet folytató munkavállalók vagy önálló vállalkozók.

[36] A 883/2004 rendelet „Az ellátásokkal, jövedelmekkel, tényállásokkal és eseményekkel kapcsolatos egyenlő bánásmód” című 5. cikke e rendelet általános rendelkezéseinek részét képezi, és rögzíti az ellátások, jövedelmek és tények azonos kezelésének az ítélkezési gyakorlatban kialakított elvét, amelyet az uniós jogalkotó ezen elvnek a bírósági határozatok lényegének és szellemének tiszteletben tartása mellett történő fejlesztése érdekében kívánt beilleszteni az említett rendelet szövegébe (lásd ebben az értelemben: 2019. december 5-i Bocero Torrico és Bode ítélet [C-398/18 és C-428/18, EU:C:2019:1050, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat]). Ez az elv a hátrányos megkülönböztetés tilalma általános elvének különös kifejeződése (lásd: 2020. március 12-i Caisse d’assurance retraite et de la santé au travail d’Alsace-Moselle ítélet [C-769/18, EU:C:2020:203, 44. pont]).
Az 5. cikk azt mondja ki, hogy „[e] rendelet eltérő rendelkezései hiányában, és a megállapított különös végrehajtási rendelkezések fényében a következőket kell alkalmazni: […] b) ha az illetékes tagállam jogszabályai szerint a jogkövetkezmények meghatározott tényállás vagy események bekövetkezésének tulajdoníthatók, az említett tagállamnak a hasonló tényállások vagy események bármely tagállamban történő bekövetkezését oly módon kell figyelembe vennie, mintha azok a saját területén következtek volna be”.

[37] A 2020. március 12-i Caisse d’assurance retraite et de la santé au travail d’Alsace-Moselle ítélet (C-769/18, EU:C:2020:203) alapjául szolgáló, Bizottság által érvének alátámasztása érdekében hivatkozott ügy számomra nem meggyőző, mivel a Bíróságnak azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy milyen mértékben kell figyelembe venni a valamely tagállamban nyújtott, fogyatékossággal élő gyermek neveléséhez nyújtott támogatást az öregségi ellátások kiszámítása során, ha ezen állam nemzeti szabályozása a fogyatékosság bizonyos eseteire tekintettel emelést ír elő. A Bíróság megállapította, hogy az emelt összegű nyugdíjra való jogosultság egy, a 883/2004 rendelet 5. cikkének b) pontja értelmében vett tény bekövetkezésén alapul, nevezetesen, hogy a gyermek tartós rokkantsága elér egy bizonyos mértéket. Ebben az ügyben tehát nem a más jogszabályok szerint szerzett időszakok figyelembevételéről volt szó.

Végkövetkeztetés

76. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (a Szlovák Köztársaság legfelsőbb közigazgatási bírósága) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

A 2019. június 20-i 2019/1149 rendelettel módosított, a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 51. cikke (1) bekezdését

a következőképpen kell értelmezni:

az alkalmazandó az olyan öregségi nyugdíjra, amely tekintetében valamely tagállam illetékes intézménye határozatot hoz, abban az esetben, ha az említett tagállam jogszabályai alapján a munkavállalókra vagy önálló vállalkozókra alkalmazandó különleges rendszert hoztak létre, továbbá akkor is, ha az említett tagállam szabályozása ilyen „különleges rendszer” formális meghatározása nélkül lehetővé tette, hogy az adott tevékenység keretében biztosítási időt szerző személyek meghatározott (például a mélyművelésű bányákban dolgozó bányászok) kategóriája ezen időszakok alapján kedvezőbb feltételek mellett váljon öregségi nyugdíjra jogosulttá, mint a más típusú tevékenységet folytató munkavállalók vagy önálló vállalkozók.